

รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของ
วัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
The Management Model of the Propagation of Buddhism Following
the Ascetic Practice of Wat Bhuddhobhavana in Bang Khurut
Sub-District, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province

พระเอกกวี ญาณวโร (แก่นวงศ์คำ)¹
Phra Eakawee Yanavaro (Kanwongkum)

บทคัดย่อ (Abstract)

สารนิพนธ์นี้มีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไป 2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็น 3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยการศึกษาวิจัยครั้งนี้ดำเนินการตามระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสานวิธี คือการวิจัยเชิงปริมาณซึ่งใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ จากการแจกแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้ระเบียบแบบผสมผสานวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) จากการศึกษาเอกสาร (Documentary Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยมีประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 175 รูป/คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 8 รูป/คน ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพทั่วไปของพระสงฆ์และประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า 1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 81 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 46.3 2. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30-49 ปี จำนวน 64 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 36.6 3. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 107 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 61.1 4. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับ ไม่มีวุฒิทางธรรม จำนวน 86 คน/รูป คิดเป็นร้อยละ 49.1 5. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพ อื่นๆ

Received: 2021-07-06 Revised: 2021-07-23 Accepted: 2021-07-23

¹ หลักสูตรปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการเชิงพุทธ บัณฑิตวิทยาลัยมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย Master of Arts (Buddhist Management) Graduate School Mahachulalongkornrajavidyalaya University. Corresponding Author e-mail: eakaweeaaa@gmail.com

ที่ไม่มีระบุในแบบสอบถาม จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 2. เปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า พระสงฆ์และประชาชนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}=4.33$, S.D.=0.350) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งสองด้าน คือ ด้านการเผยแผ่ และ ด้านการบริหารจัดการ ตามลำดับ 3. นำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี พบว่า แบ่งออกได้เป็น 4 ด้าน ได้แก่ 1. วิชาการ (Academician) หมายถึง บุคลากรต้องมีความรู้ทางวิชาการในด้านเกี่ยวกับธุดงค์วัตรเพื่อขยายจากสิ่งที่ปฏิบัติและประสบการณ์ที่ผ่านมา 2. ความสามารถ (Ability) หมายถึง ความสามารถในการด้านต่างๆเกี่ยวกับข้อวัตรธุดงค์ในการนำไปปฏิบัติใช้ในแต่ละสถานการณ์บุคลากรต้องมีความสามารถมากกว่าการปฏิบัติธุดงค์ 3. ดึงดูดความสนใจ (Attracting attention) หมายถึง บุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่ดึงดูดใจให้มีความสนใจในการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตร 4. ก้าวหน้า (Advance) หมายถึง การเผยแผ่ให้มีความก้าวหน้าและการเผยแผ่แบบเชิงรุกผ่านทางสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เข้าถึงพระสงฆ์และประชาชนใหม่มีความรู้และความเข้าใจโดยที่ไม่ต้องรอให้พระสงฆ์หรือประชาชนเข้าวัด

คำสำคัญ (Keywords): การบริหารจัดการ; การเผยแผ่พระพุทธศาสนา; ธุดงค์วัตร

Abstract

The general condition of the monks and the people who had opinions on the administration of Buddhist propagation according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Sub-District, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province found that 1. Most of the respondents, 94 people or 53.7% were women, followed by 81 people or 46.3% 2. Most of the respondents, 64 people or 36.6% 3. Most of the respondents, 107 people or 61.1% 4. Most of the respondents, 86 people or 49.1% 5. Most of the respondents 47 people or 26.9% 2. When the opinions of monks and people towards the Buddhist propagation management model according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Sub-District, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province were compared, classified by personal factors found that in overall, the monks and the general public had opinions about the administration model of Buddhist propagation according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Sub-District, Bang Bua Thong

District, Nonthaburi Province at a high level ($\bar{X}$ = 4.33, S.D. = 0.350) When considered individually, they were found at a high level in both areas of propagation and administrative, respectively. 3. By presenting the model of Buddhism propagation management according to the ascetic practice of Wat Bhuddhobhavana, Bang Khurat Subdistrict, Bang Bua Thong District, Nonthaburi Province, it was found that, it was found that be divided into 4 aspects :- 1. Academic means personnel must have academic knowledge in the field of business operations (ascetic practices) to extend from past practices and experiences. 2. Ability refers to the ability in various aspects of the pilgrimage regulations to implement in each situation. Personnel must have more abilities than pilgrimage. 3. Attracting attention means personnel who are responsible for propagating Buddhism must behave in such a way that they are attracted to the Dhamma practice according to the Dhutanga Vatta. 4. Advance means the propagation of progress and proactive propagation through modern technology media to reach monks and new people with knowledge and understanding without going to study in the temple.

Keywords: Management; Propagation of Buddhism; Dhutanga Vatta

บทนำ (Introduction)

การเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตร ได้มีรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาของพระภิกษุผู้เป็นต้นแบบในสมัยพุทธกาล คือ “พระมหากัสสปะ” ซึ่งได้แสดงคุณแห่งการถือธุดงค์ 2 ประการ ดังนี้ 1) เป็นการอยู่เป็นสุขในบัดนี้ 2) เพื่ออนุเคราะห์ประชุมชนในภายหลังจักได้ถือปฏิบัติเป็นทิวฐานุคติ คือปฏิบัติตาม (คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง, 2551) และเป็นองค์ปฐมของการเผยแผ่และปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร ในทางพระพุทธศาสนานั้น พระสงฆ์เห็นว่ามียุทธวิธีอย่างยิ่งในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา โดยเฉพาะพระสงฆ์สาวกที่ได้รับการแต่งตั้งให้เป็นเลิศในหมู่พระภิกษุสงฆ์ด้วยกัน พระมหากัสสปะเป็นหนึ่งในพระสงฆ์ทั้งหลายที่ได้รับการยกย่องให้เป็นเลิศจากพระผู้มีพระภาคเจ้า พระมหากัสสปะเป็นสาวกที่สำคัญรูปหนึ่งซึ่งมีแนวทางในภาคปฏิบัติที่งดงาม เป็นที่เคารพศรัทธาของพระภิกษุสงฆ์ทั้งหลาย โดยเฉพาะบทบาทในการเผยแผ่พระพุทธศาสนา อันเป็นคำสั่งสอนขององค์พระศาสดาและได้ขนานนามว่า ผู้เป็นเลิศในทางธุดงค์และเป็นผู้นำในการทำกิจต่างๆ ให้เกิดขึ้นในพระพุทธศาสนา บทบาทที่สำคัญอีกอย่างหนึ่ง คือ เป็นผู้ที่มีความมกน้อยสันโดษ มีจริยวัตรที่งดงามนับได้ว่า เป็นตัวอย่างที่ดีให้แก่คณะสงฆ์ในสมัยครั้งพุทธกาลได้เป็นอย่างดีโดยปกติท่านจะถือธุดงค์”3 ข้ออย่างเคร่งครัด คือ 1) ถือการใช้ผ้าบังสุกุลเป็นวัตรคือ ท่านจะไม่ยอมใช้ผ้าจีวรที่หายากนำมาถวายให้ 2) ถือการเที่ยวบิณฑบาตเป็นวัตร คือ อาหารที่ฉันต้องเป็นอาหารที่

ท่านได้มาจากการเที่ยวบิณฑบาตเท่านั้น และ 3) ถือการอยู่ป่าเป็นวัตรคือ ท่านพอใจ อยู่ในเสนาสนะป่า

คำว่า “อุตฺตงฺค” นั้น แปลตามตัวหมายถึง องค์คุณเครื่องกำจัดกิเลส ประกอบด้วยข้อจริยาวัตรปฏิบัติ 13 ข้อ ในวิสุทธิมรรค ประกอบด้วย 1) ถือผ้าบังสุกุลเป็นวัตร 2) ถือผ้าสามผืน เป็นวัตร 3) ถือการบิณฑบาตเป็นวัตร 4) ถือการบิณฑบาตตามลำดับบ้านเป็นวัตร 5) ถือการฉันมื้อเดียวเป็นวัตร 6) ถือการฉันในบาตรเป็นวัตร 7) ถือการห้ามภัก (อาหาร) ที่เขานำมาถวายภายหลังเป็นวัตร 8) ถือการอยู่ป่าเป็นวัตร 9) ถือการอยู่โคนไม้เป็นวัตร 10) ถือการอยู่กลางแจ้งเป็นวัตร 11) ถือการอยู่ป่าช้าเป็นวัตร 12) ถือการอยู่ในเสนาสนะที่เขาจัดให้เป็นวัตรและ 13) ถือการนั่งเป็นวัตร รุดงควัตรที่กล่าวมาถือได้ว่า เป็นเจตนาที่แสดงออกเพื่อขจัดกิเลสของตน เกี่ยวกับเครื่องนุ่งห่ม อาหาร ที่อยู่อาศัย และความเพียรด้วยข้อปฏิบัติรุดงควัตร (จุฬาทิพย์อุมะวชิณีและนภาเดช กาญจนะ, 2540) “ดังที่พระพุทธเจ้าตรัสกล่าวสรรเสริญพระมหากัสสปเถระว่าเป็นผู้มีธรรมเป็นเครื่องอยู่อาศัยเสมอด้วยพระองค์เป็นผู้สันโดษยินดีด้วยจีวรบิณฑบาต เสนาสนะ เกสัช ตามมีตามได้ไม่มักมาก และกล่าวสรรเสริญคุณของความสันโดษด้วยปัจจัย 4 ว่า เธอไม่แสวงหาโดยทางที่ไม่ควร เพราะเหตุแห่งปัจจัย 4”แสวงหาไม่ได้ก็มีได้สะดุ้งกลัว ในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาปัจจุบัน รุดงควัตรได้แพร่ไปยังสำนักต่าง ๆ และมีพระสงฆ์ถือปฏิบัติตามกันมาเป็น กระบวนการจนถึงยุคปัจจุบัน พระสงฆ์ในสังคมไทยที่ปรากฏเด่นชัดในหลักของการปฏิบัติรุดงควัตร ประกอบด้วย (1) พระอาจารย์มั่น ภูริทัตโต (2) หลวงปู่ดูลย์ อตุโล (3) พระมหาบัว ญาณสมปนโน และ (4) ท่านพ่อลี ธมมธโร เป็นต้น ได้ถือปฏิบัติรุดงควัตรมาเป็นประจำไม่ลดละ การปฏิบัติรุดงคฺ จึงเป็นการทวนกระแสเข้าสู่วิถีเดิมของการปฏิบัติ เนื่องจากอัครสาวกในพุทธกาลไม่ว่าพระมหากัสสปเถระ พระอุบาลีเถระและท่านอื่น ๆ อีกหลายรูปที่ได้ดำเนินตามแบบทางพระสัมมาสัมพุทธเจ้าต่างบรรลุมรรคผลในการปฏิบัติก็มาก และการปฏิบัติรุดงคฺยังให้อานิสงส์ต่อผู้ที่ปฏิบัติ ช่วยให้ผู้ที่ปฏิบัติ พัฒนาทางด้านจิตใจ”พัฒนาทางด้านปัญญาญาณ และสะท้อนออกมาในรูปของพฤติกรรมที่ดูเป็นที่น่าเลื่อมใส การปฏิบัติรุดงควัตรนี้เป็นการปฏิบัติตามหลัก ปริยัติ ปฏิบัติ และปฏิเวธ ไม่ได้แตกต่างอะไรไปจากหลักธรรมข้ออื่น ๆ แต่เป็นหลักธรรมพิเศษที่ผู้ปฏิบัติใคร่ต่อการประพฤติเท่านั้นเอง รุดงควัตร เป็นอีกหนทางหนึ่งที่จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงกระแสแห่งธรรมที่ยังเข้าไม่ถึง เห็นในสิ่งที่ยังไม่ได้เห็น ความเข้มงวดแห่งการปฏิบัตินี้จะทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าถึงธรรมได้ง่าย เพราะหลักรุดงควัตรที่กล่าวมาในเบื้องต้น จะคอยขัดเกลาให้กิเลสของผู้ปฏิบัติเบาบางลง พระพุทธเจ้าไม่ได้ทรงบังคับให้ภิกษุถือปฏิบัติ ใครจะปฏิบัติหรือไม่ก็ได้ ผู้ที่จะปฏิบัติรุดงควัตรนั้น”สามารถเลือกได้เองตามความสมัครใจว่าจะปฏิบัติข้อใดบ้าง เป็นเวลานานเท่าใด เมื่อจะถือปฏิบัติก็เพียงแต่กล่าวคำสมาทาน รุดงควัตรตามข้อที่ตนเลือก แล้วก็เริ่มปฏิบัติได้เลย วิธีการปฏิบัติเช่นนี้ บางคนเข้าใจผิดว่าเป็นไปในทางสุดโต่ง 2 ทาง คือ อัตตกลิมนถานโยค คือ การประกอบความลำบากเดือดร้อนแก่ตนเองการ

ปีบั้นทรมาณตนให้เดือดร้อน และ 2. กามสุขัลลิกานุโยค คือ หมกมุ่นอยู่ด้วยกามสุขทั้งหลาย พระสงฆ์ผู้ถือธุดงค์วัตรทั้งหลายที่กล่าวมา (พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต), 2551) ปฏิบัติเพื่อ ลด ละ เลิก ความยึดมั่นถือมั่นกับ สิ่งที่มีมนุษย์ทุกคนแสวงหา และไม่ให้อึดไปหมกมุ่นอยู่กับเรื่องของกาม ราคะ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้ใจเศร้า หมอง ดังนั้น ธุดงค์วัตร จึงเป็นข้อวัตรปฏิบัติอย่างหนึ่งของพระภิกษุ สงฆ์ในพระพุทธศาสนาเป็นเครื่องขัดเกลาทำลายกิเลสตัณหาในจิตใจให้หมดสิ้นไป ข้อวัตรเหล่านี้ ผู้ ปฏิบัติธุดงค์จะต้องปฏิบัติเพิ่ม”จากการรักษาศีล 227 ข้อ และเพื่อความผ่องใสของศีลไม่ได้บังคับ ใครจะเลือกปฏิบัติหรือไม่เลือกปฏิบัติก็ได้

วัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี เป็นวัดที่ศึกษาและ ยึดถือหลักการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตร ซึ่งมีแนวทางการปฏิบัติธรรมตามแบบ ธุดงค์วัตรที่ชัดเจน และเป็นที่ยอมรับในการปฏิบัติของพระสงฆ์รวมไปถึงประชาชนผู้สนใจเข้ามา ศึกษาและปฏิบัติอย่างกว้างขวาง ผู้ที่เข้ามาฝึกอบรมและปฏิบัติธรรมต้องยึดหลักธุดงค์วัตร 13 ข้อ เสมอ ทั้งนี้ไม่บังคับว่าจะต้องปฏิบัติครบทุกข้อ สามารถเลือกปฏิบัติได้อย่างใดอย่างหนึ่ง หรือเลือก ปฏิบัติทั้งหมดก็ได้เมื่อวัดพุทธโฆสาวนามีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรเป็นหลัก แต่ ด้านบริหารจัดการด้านการเผยแผ่นั้นกลับเป็นปัญหาในการเข้าถึงหลักธุดงค์วัตรว่าวัดพุทธโฆสาวนามี การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่อย่างไร

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัด นนทบุรี ว่ารูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรนั้นเป็น ประโยชน์ต่อพระสงฆ์และประชาชนอย่างไร เพื่อเป็นต้นแบบและแนวทางต่อบุคคลหรือวัดที่จะ ศึกษาการบริหารจัดการการเผยแผ่ตามแบบธุดงค์วัตรสืบต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย (Research Objective)

1. เพื่อศึกษาสภาพทั่วไปของพระสงฆ์และประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหาร จัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี
2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหาร จัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อนำเสนอรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์ วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

สมมติฐานของการวิจัย (Research Hypothesis)

1. พระสงฆ์และประชาชนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
2. พระสงฆ์และประชาชนที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
3. พระสงฆ์และประชาชนที่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
4. พระสงฆ์และประชาชนที่มีวุฒิการศึกษานักธรรม ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน
5. พระสงฆ์และประชาชนที่มีอาชีพต่างกัน มีความคิดเห็นต่อรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี แตกต่างกัน

วิธีดำเนินการวิจัย (Research Methods)

งานวิจัยเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้มุ่งศึกษาโดยใช้การวิจัยแบบผสมวิธี (Mixed Methods Research) ระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field Study) จากกลุ่มตัวอย่าง (Sampling) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) และการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ (Key Informants) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการแจกแบบสอบถามกับแบบสัมภาษณ์กลุ่มประชากรที่ได้กำหนดไว้

ประชากร ได้แก่พระภิกษุผู้อยู่ภายในและมาปฏิบัติธรรมที่วัดพุทธโธภาวนา และประชากรที่มาปฏิบัติธรรมภายในวัดพุทธโธภาวนา โดยทำการสุ่มมาจากระชากรจำนวน 320 รูป/คน โดยคำนวณตามสูตรของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane) ดังนี้ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 175 รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้านี้เป็นแบบสอบถาม โดยมีขั้นตอนในการสร้างแบบสอบถามและการตรวจสอบเครื่องมือ ดังนี้

1. ศึกษาหลักการและแนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรจากเอกสารและผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง
2. กำหนดกรอบแนวคิด ในการสร้างเครื่องมือการวิจัย
3. กำหนดวัตถุประสงค์ในการสร้างเครื่องมือการวิจัยโดยขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์
4. สร้างเครื่องมือการวิจัย
5. นำเสนอร่างเครื่องมือการวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์และผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบและปรับปรุงแก้ไข
6. เครื่องมือการวิจัยไปทดลองใช้กับประชากรเพื่อหาสัมประสิทธิ์ความเที่ยงตรงของเครื่องมือ

7. ปรับปรุงแก้ไข

8. จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์และนำไปใช้จริงเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการจัดเก็บข้อมูลในเชิงปริมาณตามขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. จัดเตรียมเครื่องมือตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ตรงตามจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการแจกแบบสอบถาม
2. ผู้วิจัยเสนอติดต่อขอหนังสือจากหลักสูตรบัณฑิตศึกษา ภาควิชารัฐศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย เพื่อขออนุญาตและขอความร่วมมือถึงเจ้าอาวาสวัดพุทธโรภาวนา ที่เป็นกลุ่มตัวอย่างเพื่อเข้าแจกแบบสอบถาม (Questionnaire)
3. ผู้วิจัยกำหนดวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยทำการแจกแบบการแบ่งกลุ่ม (Cluster Sampling) กับกลุ่มเป้าหมาย คือประชากรจำนวน 320 รูป/คน และกลุ่มตัวอย่างคือ พระสงฆ์และประชาชนภายในวัดพุทธโรภาวนา จำนวน 175 รูป/คน โดยในการแจกแบบสอบถามผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปแจก และเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเองพร้อมผู้ช่วยผู้วิจัย ระหว่างวันที่ 24 กุมภาพันธ์ ถึง วันที่ 28 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2564 รวมใช้ระยะเวลา 4 วัน ซึ่งจำนวนแบบสอบถามที่สามารถเก็บคืนได้ มีจำนวน 175 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

4 ตรวจสอบความสมบูรณ์ครบถ้วนของแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่รับกลับมา ก่อนนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสังคมศาสตร์

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากแบบสอบถามที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์และความถูกต้องแล้ว ทำการวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปเพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)
2. ความคิดเห็นจากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง เกี่ยวกับการ“รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆษาจารย์ ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ใช้สถิติการวิเคราะห์ คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation : S.D.)
3. การทดสอบสมมติฐานในการวิจัยใช้สถิติสหสัมพันธ์ (Correlation) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson Product Moment Correlation) เพื่อบอกทิศทางและขนาดความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในการแปลความหมายดังนี้
4. ข้อคำถามปลายเปิดที่แสดงปัญหา อุปสรรค และข้อเสนอแนะต่อ“รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆษาจารย์ ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” วิเคราะห์โดยเทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหาประกอบบริบท (Content Analysis technic)

ผลการวิจัย (Research Results)

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นใน “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆษาจารย์ ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

1. สภาพทั่วไปของพระสงฆ์และประชาชนที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆษาจารย์ ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. เพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 53.7 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 46.3 2. อายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 30-49 ปี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 36.6 รองลงมาคืออายุ 50-59 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 ถัดลงมาอายุ 20-29 ปี จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 21.7 และที่น้อยที่สุดคืออายุ 60 ขึ้นไป จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 3. วุฒิการศึกษาสายสามัญ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาสายสามัญอยู่ในระดับต่ำกว่าปริญญาตรีจำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 61.1 รองลงมามีวุฒิการศึกษาสายสามัญ

อยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 และที่น้อยที่สุดมีการศึกษาอยู่ในระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.9 4. วุฒิการศึกษานักธรรม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับไม่มีวุฒิทางธรรม จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 49.1 รองลงมามีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับนักธรรมตรี/ธรรมศึกษาตรี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 24.6 ถัดลงมามีวุฒิการศึกษานักธรรมอยู่ในระดับนักธรรมโท/ธรรมศึกษาโท จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 13.7 และที่น้อยที่สุดมีการศึกษาอยู่ในระดับนักธรรมเอก/ธรรมศึกษาเอก จำนวน 22 คน คิดเป็นร้อยละ 12.6 5. อาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอาชีพ อื่นๆ ที่ไม่มีระบุในแบบสอบถาม จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 26.9 รองลงมามีอาชีพพนักงานลูกจ้าง จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 ถัดมาอาชีพข้าราชการ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 20.6 ถัดมาอาชีพนักบวช จำนวน 32 รูป คิดเป็นร้อยละ 18.3 และที่น้อยที่สุดมีอาชีพเกษตรกร จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 11.4 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโรภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการบริหารจัดการมี 5 ด้าน ด้านละ 4 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 20 ข้อ จากตารางที่ 4.2 - 4.8

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชน ที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโรภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 5 ด้าน

(n=175)			
การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่	ระดับความคิดเห็นของประชาชน		
พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโรภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (ด้านการบริหารจัดการ) โดยภาพรวม	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการวางแผน	4.35	0.449	มาก
2. ด้านการจัดองค์กร	4.18	0.541	มาก
3. ด้านการบังคับบัญชา	4.63	0.481	มากที่สุด
4. ด้านการประสานงาน	4.24	0.509	มาก
5. ด้านการควบคุม	4.17	0.484	มาก
ภาพรวม	4.31	0.37	มาก

จากตารางที่ 2. พบว่า การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.31$, S.D. = 0.370)

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน ด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนามี 3 ด้าน ด้านละ 5 ข้อ รวมทั้งหมดจำนวน 15 ข้อ จากตารางที่ 4.9 - 4.12

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับความคิดเห็นของพระสงฆ์และประชาชนที่มีต่อการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี ทั้ง 3 ด้าน

การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของ วัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี (ด้านการเผยแผ่) โดยภาพรวม	ระดับความคิดเห็นของประชาชน		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. ด้านการจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่	4.48	0.437	มาก
2. ด้านวิธีการเผยแผ่	4.31	0.459	มาก
3. ด้านสื่อในการเผยแผ่	4.27	0.535	มาก
รวม	4.35	0.39	มาก

จากตารางที่ 3. พบว่า การบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆสาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี มีการเผยแผ่ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 4.35$, S.D. = 0.390)

อภิปรายผลการวิจัย (Research Discussion)

ผลจากการวิจัย สามารถอภิปรายได้ดังนี้

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้

ด้านการวางแผน แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโฆสาวนา มีการวางแผนสำหรับรองรับผู้ปฏิบัติธรรมได้ดี วัดมีการวางแผนในเรื่องของกฎระเบียบและข้อปฏิบัติต่างๆเกี่ยวกับธุดงค์วัตร วัดมีการทำปฏิทินและตารางเวลาในการปฏิบัติธรรมแสดงให้เห็นถึงการวางแผนล่วงหน้าเพื่อให้ผู้ปฏิบัติธรรม

ทั้งพระสงฆ์และประชาชนได้มีเวลาในการเตรียมตัวโดยวัดมีโครงการหลักเกี่ยวกับธุดงค์วัตรเป็นพื้นฐานหลักในการวางแผน

ด้านการจัดองค์กร แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโฆวานานัน มีเจ้าหน้าที่แผนกให้ความรู้เกี่ยวกับการเดินธุดงค์หรือการปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร มีเจ้าหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติธรรมมีแผนกในการติดต่อสอบถามประชาสัมพันธ์และมีเจ้าหน้าที่อำนวยความสะดวกและให้ความช่วยเหลือเมื่อเจอสถานการณ์เฉพาะหน้าในขณะปฏิบัติธรรม

ด้านการบังคับบัญชา แสดงให้เห็นว่า เจ้าอาวาสหรือผู้ช่วย มีความเชี่ยวชาญและมีประสบการณ์ในเรื่องของธุดงค์วัตรมีการบริหารจัดการด้วยความสุภาพและเรียบร้อย สามารถอบรมและปฏิบัติได้ตามแบบธุดงค์วัตรพร้อมทั้งยังสามารถช่วยเหลือผู้ปฏิบัติเฉพาะหน้าได้

ด้านการประสานงาน แสดงให้เห็นว่า วัดมีการติดต่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับโครงการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรได้เป็นอย่างดี วัดมีการประสานเกี่ยวกับหน่วยงานที่อยู่ในพื้นที่เช่น เทศบาลเมืองบางคูรัด อำเภอบางบัวทองเป็นต้นในการใช้พื้นที่ในการปฏิบัติธรรมหรือประสานงานประชาสัมพันธ์ทั้งในพื้นที่และนอกพื้นที่ วัดมีการประสานงานเกี่ยวกับโรงพยาบาลหรือคลินิกใกล้เคียงเมื่อเกิดอุบัติเหตุซึ่งการประสานงานในด้านต่างๆ

ด้านการควบคุม วัดมีการจัดแบ่งโซนพื้นที่อย่างเหมาะสมในการปฏิบัติธรรมให้กับผู้ปฏิบัติธรรมทั้งพระสงฆ์และประชาชน และควบคุมการปฏิบัติธรรมระหว่างพระสงฆ์และประชาชนอย่างชัดเจน วัดมีการป้องกันอุบัติเหตุที่จะเกิดขึ้นได้เสมอในขณะที่ปฏิบัติได้เป็นอย่างดีและวัดมีการควบคุมการใช้สื่อเทคโนโลยีตลอดการปฏิบัติเพื่อให้ผู้ปฏิบัตินั้นได้ปฏิบัติอย่างเต็มที่

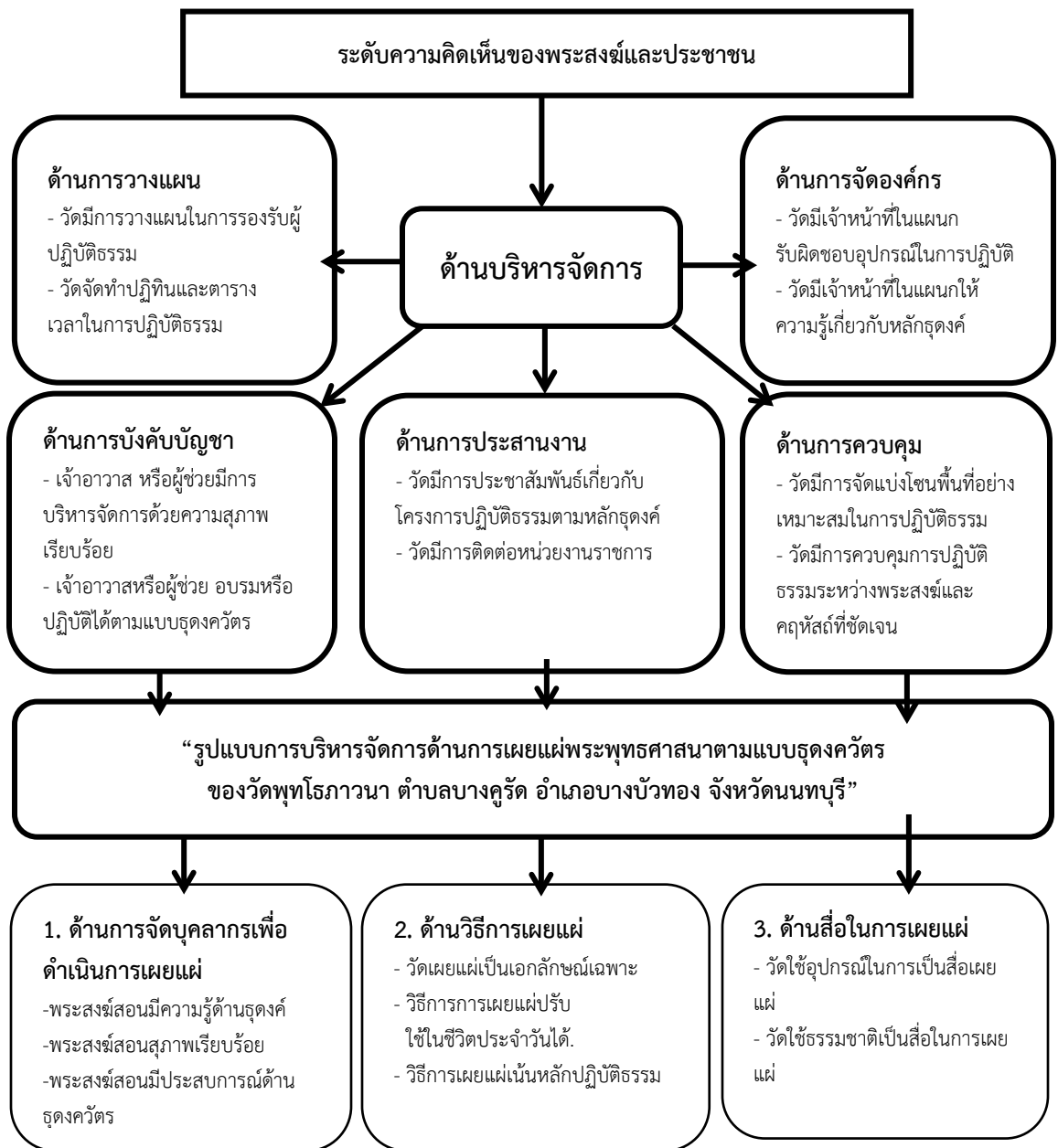
ด้านการจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่ แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโฆวานานันมีพระอาจารย์ผู้สอนที่ความเชี่ยวชาญในด้านธุดงค์วัตรและอบรมด้วยความสุภาพเรียบร้อยสามารถปรึกษาได้ตลอดเวลา และพระอาจารย์ผู้สอนยึดหลักการสอนให้อยู่ในกรอบแบบธุดงค์วัตร มีวาจาในการสนทนาที่สุภาพ

ด้านวิธีการเผยแผ่ แสดงให้เห็นว่า วัดมีการจัดบรรยายปาฐกถาธรรม หรือการบรรยายธรรมเกี่ยวกับธุดงค์วัตรและปฏิบัติธรรมแสดงธรรมเป็นเอกลักษณ์โดยอยู่ในกรอบแบบธุดงค์วัตร เช่นการฉันในบาตรเป็นวัตร บิณฑบาตไปตามแถวเป็นวัตรมีการปฏิบัติธรรมในรูปแบบธุดงค์วัตรเป็นวิธีการเผยแผ่ในกรอบแบบธุดงค์วัตร เมื่อมีการปฏิบัติธรรมที่ไม่สบายใจ วัดก็ยังมีการจัดสอบอารมณ์ปรับอารมณ์

ด้านสื่อในการเผยแผ่ พบว่า แสดงให้เห็นว่า วัดพุทธโฆวานานันมีการใช้สื่อธรรมชาติเช่น ป่า ต้นไม้ในการอบรมผู้ปฏิบัติธรรมและเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรและยังใช้อุปกรณ์ในการพัฒนาผู้ปฏิบัติและเผยแผ่พระพุทธศาสนาเช่น ลูกประคำ เทียน หรือการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เข้ามามีบทบาทในการพัฒนาผู้ปฏิบัติธรรมให้เข้าใจได้ยิ่งขึ้น

องค์ความรู้จากการวิจัย

จากการศึกษาเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบ
ธุดงค์วัตรของวัดพุทธโฆษาวันา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” ผู้วิจัยได้สรุปองค์
ความรู้ที่ได้จากการวิจัยโดยการแสดงแผนภาพที่ 1 ดังนี้

แผนภาพที่ 1 : องค์ความรู้จากการวิจัย

องค์ความรู้ที่ได้สรุปตามแผนภาพได้ดังนี้

1. ด้านการจัดบุคลากรเพื่อดำเนินการเผยแผ่

การวางแผน พระสงฆ์ต้องผ่านโครงการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรที่ทางวัดฝึกมาเป็นอย่างดีเพื่อเป็นบุคลากรในการเผยแผ่

การจัดองค์กร พระสงฆ์ที่มีความสามารถในแต่ละด้านจะได้รับมอบหมายให้ประจำในแผนกต่างๆ เช่น การจัดเตรียมอุปกรณ์ธุดงค์วัตรให้แก่ผู้ปฏิบัติ

การบังคับบัญชา พระสงฆ์ต้องสามารถทำหน้าที่แทนผู้นำได้และต้องอยู่ในหลักธุดงค์วัตรที่อบรมมา สามารถสั่งการหรือทำงานที่ได้รับมอบหมายส่งต่อให้ผู้อื่นได้

การประสานงาน พระสงฆ์ต้องมีความรู้ความเข้าใจในการประสานงานกับพระสังฆาธิการและหน่วยงานราชการให้เข้าใจการเผยแผ่แบบธุดงค์วัตร

การควบคุม พระสงฆ์ที่สอนต้องสามารถสอนได้ทั้งพระสงฆ์และประชาชนที่มาปฏิบัติธรรมให้อยู่ในหลักธุดงค์วัตรได้

2. ด้านวิธีการเผยแผ่

การวางแผน วัดจัดโครงการในการปฏิบัติธรรมโดยเน้นด้านธุดงค์วัตรเป็นพื้นฐานหลัก

การจัดองค์กร ต้องมีความเชี่ยวชาญในการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรได้เป็นอย่างดีและแต่ละแผนกต้องรักษารูปแบบการเผยแผ่แบบธุดงค์วัตรได้

การบังคับบัญชา พระสงฆ์ต้องมีวิธีเผยแผ่ทางสั่งการหรือบัญชาการให้เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตามแบบธุดงค์วัตรได้เช่น การสั่งให้ผู้ปฏิบัติฝึกอบรมข้อวัตรการนอนกลางแจ้ง เป็นต้น

การประสานงาน ได้รับความร่วมมือและคำแนะนำจากพระสังฆาธิการและหน่วยงานราชการให้เข้าใจรูปแบบการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรและประชาสัมพันธ์วัดในรูปแบบการปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร

การควบคุม การเผยแผ่อยู่ในหลักธุดงค์วัตรมีเอกลักษณ์ในแบบธุดงค์วัตรเป็นจุดเด่นและสามารถปรับไปใช้ในชีวิตประจำวันได้โดยเน้นด้านการปฏิบัติ

3. ด้านสื่อในการเผยแผ่

การวางแผน การหาพื้นที่ในการสอนปฏิบัติและวางแผนในการใช้อุปกรณ์ต่างๆเข้ามาเป็นสื่อในการสอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจในการสอนง่ายขึ้น

การจัดองค์กร อุปกรณ์ที่ใช้เป็นสื่อในการเผยแผ่เกี่ยวข้องกับหลักธุดงค์วัตรโดยมีเจ้าหน้าที่ภายในวัดเป็นผู้จัดหาให้

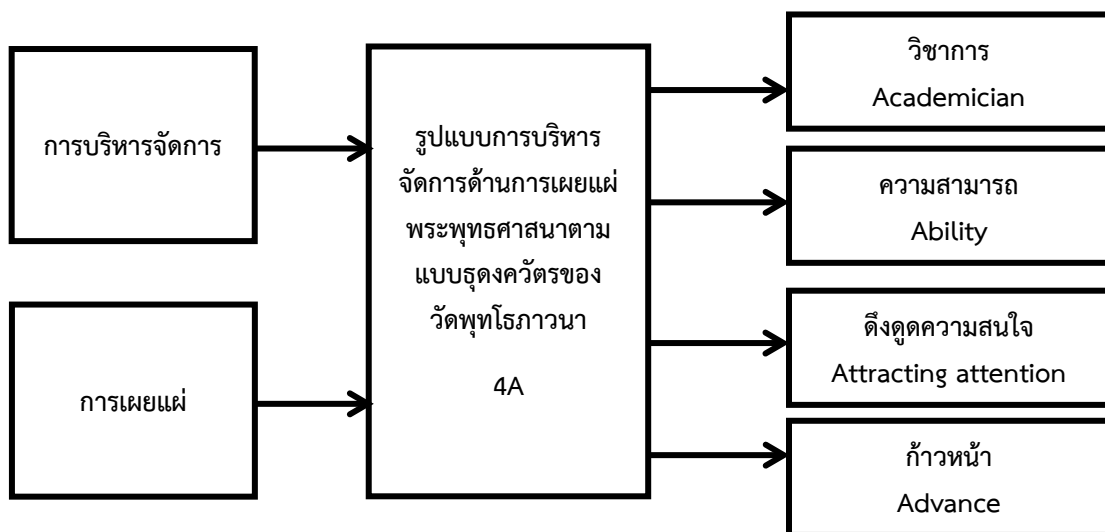
การบังคับบัญชา การสั่งให้ปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตรโดยใช้สื่อธรรมชาติเป็นหลักในการออกคำสั่งกำหนดและนำพาปฏิบัติเช่น การจำวัตรได้ต้นไม้ การฉันทเฉพาะภาชนะเดียว เป็นต้น

การประสานงาน ในการเผยแผ่ใช้ผู้ที่มีความเกี่ยวข้องด้านเอกสารหรือเทคโนโลยีเข้ามามีส่วนร่วมในการเผยแผ่โดยติดต่อผู้เชี่ยวชาญหรือหน่วยงานที่เฉพาะทางด้านนี้

การควบคุม การให้อยู่ในวัฒนธรรมชาติและปฏิบัติภายใต้ธรรมชาติโดยใช้สื่อธรรมชาติเป็นหลักแล้วควบคุมไม่ให้ออกนอกกรอบแบบทางตรงตัว

องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

ผู้วิจัยได้สรุปองค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัยโดยการแสดงแผนภาพ ดังแผนภาพที่ 2

แผนภาพที่ 2: องค์ความรู้ที่ได้สังเคราะห์จากการวิจัย

สรุปเรื่อง “รูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธโรภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี” จากการสังเคราะห์ที่ได้แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ

1. **วิชาการ (Academician)** หมายถึง บุคลากรต้องมีความรู้ทางวิชาการในด้านเกี่ยวกับธุดงค์วัตรเพื่อขยายจากสิ่งที่ปฏิบัติและประสบการณ์ที่ผ่านมา มาสอนให้ชัดเจนและเข้าใจในด้านธุดงค์วัตรเพื่อเพิ่มทักษะให้กับบุคลากรในการนำความรู้ไปอธิบายให้ผู้สนใจได้เข้าใจในหลักการปฏิบัติ เช่น ภาษาบาลีที่ใช้สมทาน การศึกษาพระไตรปิฎกอธิบายถึงที่มาและความสำคัญของธุดงค์วัตรให้ชัดเจน การนำศาสตร์สมัยใหม่มาใช้ในการประกอบการสอนและการเผยแผ่

2. **ความสามารถ (Ability)** หมายถึง ความสามารถในการด้านต่างๆเกี่ยวกับข้อวัตรธุดงค์ในการนำไปปฏิบัติใช้ในแต่ละสถานการณ์บุคลากรต้องมีความสามารถมากกว่าการปฏิบัติธุดงค์คือต้องมีความสามารถหลายๆด้านที่สามารถนำมาบริหารจัดการด้านการเผยแผ่ตามแบบธุดงค์วัตรได้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ได้ในแต่ละสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในการสอนปฏิบัติ เช่น การใช้เทคโนโลยี

มาเป็นตัวขยายในการอธิบายความในการปฏิบัติ, ความสามารถในการเจรจา, สามารถนำพาผู้ปฏิบัติแก้ไขสถานการณ์เฉพาะหน้าได้

3. ดึงดูดความสนใจ (Attracting attention) หมายถึงบุคลากรที่ทำหน้าที่เผยแผ่พระพุทธศาสนาต้องปฏิบัติตนให้เป็นที่ดึงดูดในให้มีความสนใจในการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตร ต้องมีความเรียบร้อยและพัฒนาตนให้เป็นต้นแบบที่ดี การเผยแผ่ต้องมีแรงดึงดูดให้มีความน่าสนใจ คั่นคว้าแล้วน้อมมาปฏิบัติตาม

4. ก้าวหน้า (Advance) หมายถึง การเผยแผ่ให้มีความก้าวหน้าและการเผยแผ่แบบเชิงรุกผ่านทางสื่อเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เข้าถึงพระสงฆ์และประชาชนใหม่มีความรู้และความเข้าใจโดยไม่ต้องรอให้พระสงฆ์หรือประชาชนเข้าวัดแต่ต้องเผยแผ่เชิงรุกผ่านทางเทคโนโลยีสมัยใหม่หรือแอปพลิเคชันต่างๆพร้อมทั้งการพัฒนารูปแบบให้มีความทันสมัย ไม่ตกยุคหรือไม่ซ้ำซากจนเกินไป ต้องพัฒนาตลอดเวลา

ข้อเสนอแนะ (Research Suggestions)

1 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ให้มีการเผยแผ่พระพุทธศาสนาแบบธุดงค์วัตรผ่านทางแอปพลิเคชันสมัยใหม่ เพื่อให้พระสงฆ์และประชาชนได้เข้าถึงการปฏิบัติแบบธุดงค์วัตรของวัดพุทธธรรมาภิบาลมากยิ่งขึ้น

2. ให้มีเด็กและเยาวชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติธรรมแบบธุดงค์วัตรมากยิ่งขึ้น ยกตัวอย่างเช่นให้โรงเรียนแต่ละโรงเรียนพาเด็กและเยาวชนมาปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรมากยิ่งขึ้นในวันหยุดหรือวันสำคัญทางพระพุทธศาสนา

3. สร้างรูปแบบการเผยแผ่ด้วยหลักการทางวิชาการประกอบด้วยและประยุกต์ให้เข้ากับหลักธุดงค์วัตรผ่านทางเทคโนโลยีสมัยใหม่ให้เกิดความรู้ความเข้าใจกับประชาชน

4. ติดตามประกาศประชาสัมพันธ์เชิญชวนให้ประชาชนเข้าถึงการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรก่อให้เกิดผลดีอย่างไรเมื่อได้ปฏิบัติธรรมแบบธุดงค์วัตร

2 ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติการ

1. ให้มีการปฏิบัติภาคสนามโดยเรียนรู้จากสถานการณ์จริงเพื่อให้ผู้ปฏิบัติได้เข้าใจในหลักธุดงค์วัตรมากยิ่งขึ้น

2. เสริมทักษะด้านความรู้ความเข้าใจในเชิงรุก ปฏิบัติแบบธุดงค์วัตรให้กับชุมชนและเยาวชนรวมถึงผู้ที่สนใจให้เข้าใจถึงหลักการปฏิบัติตามแบบธุดงค์วัตร

3. ให้มีบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญทางด้านเทคโนโลยีแอปพลิเคชัน สร้างเพจหรือเว็บไซต์ที่สามารถแนะนำบอกกล่าวและเข้าถึงการปฏิบัติธรรมตามแบบธุดงค์วัตรได้ชัดเจนยิ่งขึ้น

3 ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ทำในกลุ่มผู้ให้ข้อมูลเฉพาะพระสงฆ์และประชาชนที่เดินทางมาปฏิบัติธรรมภายใน วัดพุทธธรรมาภิบาล ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรี

เท่านั้น ยังไม่มีการกระจายทั่วทั้งประเทศ ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในที่อื่น เพื่อมีรูปแบบการบริหารจัดการด้านการเผยแผ่พระพุทธศาสนาตามแบบธุดงค์วัตรทั่วทุกจังหวัด และนำผลการวิเคราะห์วิจัยข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน เพื่อจะได้ผลการศึกษาพัฒนาเป็นกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

2. การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยที่ทำเฉพาะด้านการเผยแผ่ของวัดพุทธโธภาวนา ตำบลบางคูรัด อำเภอบางบัวทอง จังหวัดนนทบุรีเท่านั้น ยังไม่มีพัฒนาให้ครบและตรงกับกิจการการบริหารคณะสงฆ์ 6 ด้าน ดังนั้นการวิจัยครั้งต่อไป ควรทำการวิจัยในด้านอื่น เพื่อมีรูปแบบการบริหารจัดการด้านต่างๆตามแบบธุดงค์วัตรทั่วทุกข้อ และนำผลการวิเคราะห์วิจัยข้อมูลมาเปรียบเทียบกัน เพื่อจะได้ผลการศึกษาพัฒนาเป็นกว้างขวางมากยิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง (References)

คณาจารย์สำนักพิมพ์เสียงเชียง. (2551). *อนุพุทธประวัติ 80 องค์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์เสียงเชียง.
จุฑาทิพย์ อุมะวิชนี และ นภาเดช กาญจนะ. (2551). *พระป่า*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ธรรมสภา.
พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2551). *พจนานุกรมพุทธศาสตร์ ฉบับประมวลธรรม*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.